

Motion till riksdagen 2010/11:Sf269

av **Gunvor G Ericson m.fl. (MP)**

Översyn av pensionsreformen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av pensionsreformen.

Motivering

Fem partier (Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna) kom på 1990-talet överens om det framtida pensionssystemet. Nu har det gått lång tid sedan det beslutades. Den genomförandegrupp som fanns har upphört och regeringen har tillsatt en kontrollgrupp, pensionsgruppen, med representanter från de fem partierna. Men det är också viktigt att en oberoende översyn görs av pensionssystemet och hur det faller ut för olika grupper i samhället. Har det fungerat som det var tänkt, får pensionärerna en rimlig uppräknings av pensionen, är det flexibelt så att individer kan arbeta mindre när barnen är små och mer i andra skeden i livet, ger det stimulans för enskilda att arbeta efter de fyllt 65 år, är det ett hållbart system både socialt och ekonomiskt och är nivån på garantipensionen tillräcklig? Det är också viktigt att alla partier i riksdagen får information om huruvida pensionssystemet fungerar som det är tänkt, inte bara de fem i kontrollgruppen. Ger pensionsreformen ett långsiktigt hållbart system både socialt och ekonomiskt som går att förena med ett ekologiskt hållbart samhälle?

Kännedomen om den allmänna pensionen är låg. I en undersökning svarar 33 procent att de känner till det ganska väl, 50 procent svarar att de känner till det ganska dåligt och 12 procent svarar att de inte alls känner till det (enligt Lars- Eric Holmkvists betänkande i Pensionsadministrationsutredningen). En pensionsmyndighet har därför inrättats för en tid sedan. Administration och utbetalning samlas nu på samma ställe, liksom ansvaret för generell och individuell information. Det är bra och kommer att förbättra människors kännedom.

Fel! Okänt namn på

Men det behövs mer och en översyn av pensionsreformen bör se över huruvida det finns behov av ytterligare ökad kunskap och hur det kan ske och eventuella behov av förändringar i systemet. Det är viktigt att systemet i sig fungerar på ett bra sätt både ekonomiskt och socialt och att människor känner tillit till att det fungerar. Så är inte fallet idag.

Den allmänna pensionen består av tre delar:

- ? Inkomstpension – räknas upp utifrån utvecklingen av den genomsnittliga inkomsten.
- ? Premiepension – följer värdeutveckling utifrån de val pensionsspararen gjort.
- ? Garantipension – är knuten till prisbasbeloppet. Låg inflation = låg uppräkning även om priser på basvaror kan ha ökat.

Därtill kommer tjänstepension som en hel del anställda saknar eftersom de inte har kollektivavtal. Det är något som inte alla tänker på och som behöver uppmärksammas mer.

Bromsen tydliggör behov

Regeringen lade hösten 2009 en proposition ”Utjämnat värde för buffertfonden vid beräkning av balanstalet”. Den handlade om att den så kallade bromsen har slagit till, vilket innebär försämrade pensioner. Det blev inte lika lätt för partierna bakom pensionsuppbyggnaden att stå upp för pensionssystemets baksidor när de blev tydliga.

Regeringen hade låtit Försäkringskassan snabbt utreda om inte den tillfälliga nedgången skulle kunna fördelas på fler år i stället, och därmed inte bli lika känslig. I propositionen föreslogs därför en ändring i 1 kap. 5 a § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension för att förändra beräkningen av balanstalet, den s.k. bromsen, inom ålderspensionssystemet. Förändringen innebär att balanstalet beräknas som ett medelvärde av de tre senaste årens redovisade marknadsvärde för buffertfonden i stället för att som i dag utgå ifrån marknadsvärdet vid en enda tidpunkt. De flesta remissinstanser avstyrkte dock förslaget.

Det gjorde även Miljöpartiet. Vi tyckte att den nya konstruktionen hade allvarliga brister, vilket flera tunga remissinstanser hade påpekat, däribland Försäkringskassan som ju utrett frågan.

Vi ställer oss dock självklart positiva till ambitionen att mildra effekterna av konjunkturedgången, men menar att det finns mer effektiva åtgärder för att förbättra den ekonomiska situationen för pensionärerna. Vi är mycket kritiska till att regeringen genom jobbskatteavdraget skapat en åtskillnad mellan yrkesarbetande människor och pensionärer genom skillnad i skatteuttag. I det rödgröna samarbetet och gemensam budgetmotion har vi föreslagit att denna skillnad ska utjämnas genom sänkt skatt för pensionärerna. För att förbättra situationen för dem som har det sämst har vi också föreslagit höjt bostadstillägg.

När effekten blev så tydlig som den blev när bromsen slog till, så finns det ännu större anledning att utvärdera och se över om systemet fungerar långsiktigt hållbart både socialt och ekonomiskt. I enlighet med vad som sägs ovan vill vi att även andra mindre påtagliga, men minst lika viktiga effekter uppmärksammas.

Missad möjlighet till ekologiskt hållbart tänkande

Under 2009 lade regeringen en proposition om ändringar i premiepensionssystemet. Det handlade om att Premiesparfonden läggs ner och ersätts med ett förvalsalternativ där pensionsspararnas medel placeras i fonder enligt en fördelning som bestäms utifrån pensionsspararens ålder. De sparare som vill ha statlig förvaltning ska också kunna välja andra riskprofiler än de som erbjuds i förvalsalternativet. Det handlar om färdiga portföljssammansättningar för olika risknivåer som sätts samman av Sjunde AP-fonden. Pensionsmyndigheten ska få ta ut en avgift vid fondbyte.

Miljöpartiet lade en motion där vi inte i sig har något emot att man ska kunna välja fonder. Däremot är etik och miljöansvar något som bör lyftas fram tydligt. Kommittén om AP-fondernas etik- och miljöansvar (SOU 2008:107) anser att målsättningen om att ta hänsyn till miljö, etik och andra hållbarhetsaspekter bör tas in i lagen om AP-fonderna. Kommittén nämner grundvärden i regeringsformen som en naturlig utgångspunkt och att säkerställa en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Också internationella konventioner som Sverige undertecknat bygger på denna hållning och bör kunna ses som ytterligare utgångspunkt för fondernas värdegrundsarbete.

Sådana krav anser vi bör kunna ställas även på de fonder som väljer att ingå i premiepensionssystemet. När etik och miljö uppmärksammas får det konsekvenser i verksamheterna, vilket på sikt också innebär förbättrade arbetsförhållanden för människor och en bättre utveckling för miljön.

Vi pekade också på att fonderna som ingår i premiepensionssystemet även bör utveckla strategier för nivåer för de samlade koldioxidutsläppen i förvaltningsportföljerna. Ett steg på vägen är att fonderna tydligt deklarerar vilken typ av energi, fossil eller förnyelsebar, som man investerar i. Vi menade att Pensionsmyndigheten bör få i uppdrag att utveckla ett instrument för hur en sådan kartläggning kan gå till och hur detta på ett tydligt sätt kan redovisas för pensionsspararna.

Vi anser också att det bör skapas ett statligt placeringsalternativ som tar miljöhänsyn samt sociala och etiska hänsyn och som är fullt inriktat på förnyelsebar energi. Detta syfte ska vara överordnat avkastningskravet. Att det finns människor som skulle vilja göra ett sådant val är vi övertygade om, och det bör finnas som ett statligt placeringsalternativ bland andra.

Dessa är exempel på att försöka göra inriktningen mer ekologiskt långsiktigt hållbar, där pensionssystemet, likaväl som alla andra av samhällets funktioner, inverkar. Utskottet hade ett långt resonemang om temat i sig, men avslög våra yrkanden.

Fel! Okänt namn på

Tidigare behandling

När vår motion från förra motionstiden, på samma tema som denna motion, behandlades i socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 avslogs den utan direkt bemötande. Allmänt skrev man dock om vikten av att pensionssystemet är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Likaså om vikten av att allmänheten känner sig övertygad om såväl den politiska som den finansiella stabiliteten och agerar utifrån detta. Det är av dessa skäl väsentligt att pensionsöverenskommelsen vårdas. Utskottet menar också att eftersom pensionssystemet regleras i lag kommer samtliga riksdagspartier att få ta ställning till eventuella förslag till förändringar av systemet. Ärendebereidningen i pensionsfrågor är inte mer slutet än i andra frågor. När det gäller jämställdhet mellan könen menar de att systemet har omfördelade effekter mellan män och kvinnor och anser uppenbarligen inte att frågan behöver analyseras vidare.

De pekar på att Pensionsgruppen kommer att följa utvecklingen och vid behov analysera ytterligare åtgärder, därutöver att Pensionsgruppen har inlett ett arbete för att utreda åtgärder för att långsiktigt stärka systemet finansiellt för att det ska kunna stå bättre rustat för framtida påfrestningar. I detta ingår att mot bakgrund av en stigande medellivslängd analysera de nuvarande åldersgränserna i ålderspensionssystemet samt se över AP-fondernas regelverk i syfte att minska administrationskostnaderna.

Detta är bra, men det är enstaka åtgärder, och analysen utgår från den grupp som har genomdrivit pensionssystemet. Vad vi efterfrågar är en särskild översyn av hela reformen sammantaget, utifrån de frågeställningar vi har tagit upp ovan. Om man är mån om att människor ska ha större kunskap om pensionssystemet så skulle en sådan översyn också bidra till detta, samtidigt som eventuella problem och brister i systemet görs synliga.

Mot bakgrund av ovanstående bör riksdagen ge regeringen tillkänna behovet av en översyn av pensionsreformen.

Stockholm den 25 oktober 2010

Gunvor G Ericson (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Ulf Holm (MP)

Jan Lindholm (MP)